

LANDSMANDS-SAMARBEJDE

Af Jørgen Felbo

Grønlandsminister A. C. Normann er manden, der har ansvaret for den danske landsdel Grønland. Grønlandsministeren, der også er fiskeriminister, foretager jævnlige rejser i Grønland for at sætte sig ind i tingene på stedet, og i København er nedsat et Grønlandsråd med grønlandske og danske politikere som medlemmer, der er rådgivende for ministeren. Iøvrigt er alle væsentlige poster i hans departement besat med folk, der har gjort kortere eller længere tjeneste i Grønland.

– Er det rimeligt at have et specielt ministerium for en af kongerigets landsdele?

– Forholdene i Grønland er på mange måder så specielle sammenlignet med andre danske landsdele, at jeg anser eksistensen af et særligt ministerium for nødvendig. Imidlertid er der dog nu overført visse sagsområder til fagministerierne. Det grønlandske politi blev således i 1965 overført til justitsministeriet, den grønlandske kirke i 1966 til kirkeministeriet, og den grønlandske radio er overført til kulturministeriet. Det er også muligt, at enkelte andre sagsområder vil blive udflyttet efterhånden, men der vil uden tvivl endnu i en årrække være behov for et Grønlandsdepartement til koordinering af de grønlandske sager, hvis behandling kræver særligt sagkundskab og lokalkendskab.

– Er Grønlands placering som en dansk landsdel udtryk for et reelt ønske hos den grønlandske befolkning?

– Det spørgsmål bør vel rettes til grønlænderne. Men når De spørger mig, må jeg svare, at danskere og grønlændere i dag med lige styrke taler om eet dansk rige. Mig bekendt har ingen grønlandsk politiker til dato udtrykt ønske om andet end den tætteste forbindelse mellem Danmark og Grønland. Fra grønlandsk side er målet blevet formuleret sådan: Grønland som en dansk landsdel, hverken mere eller mindre.

– Er Grønland en gevinst eller en belastning for Danmarks økonomi?

– Jeg finder spørgsmålet forkert. Hvem sidder og gør op, om den ene eller anden landsdel er en gevinst eller belastning. Det normale er vel, at landsdele, hvis situation inden for helheden gør det naturligt, modtager bistand fra staten. Det gælder også andre landsdele end Grønland. Men rigtigt er det, at Grønland siden 1950 og specielt siden 1953, da Grønland blev omfattet af den danske grundlov, har modtaget betydelige kapitaloverførsler fra det øvrige rige. Til anlæg og drift overførtes således i perioden 1950–69 knap 4 milliarder kroner. I årene 1970, 1971 og 1972

regner man med en samlet finanslovbevilling til Grønland på henholdsvis 600, 619 og 637 millioner kroner. Jeg tror iøvrigt, at kapitaloverførslen til Grønland nu så småt er ved at have toppet.

– Hvad har man fået for millionerne?

– Et samfund, der næppe er til at sammenligne med gamle dages Grønland. Lad mig nævne et par eksempler. Tuberkulosen, der helt frem til 50-erne var en svøbe i Grønland, er nu trængt tilbage og under kontrol. Den grønlandske skole er blevet opbygget og udbygget, og arbejdet inden for undervisningsvæsenet har fortsat en høj prioritet. Unge grønlandere kan i dag i Grønland få en realeksamen, der fuldt ud svarer til den, der kan tages i det øvrige Danmark, og det grønlandske seminarium har uddannet lærere, der m. h. t. kvalifikationer er sideordnede med danske kolleger. Inden for boligsektoren er der bygget tusinder af nye huse og lejligheder, de fleste helt moderne efter vesteuropæisk standard. Og boligbyggeriet fortsætter, samtidig med at der foretages sanering af ældre boliger. Af de 4200 boliger, der taltes i 1955, var ca. 1200 boliger udgået i 1965 som følge af saneringer eller fraflytninger.

– Der foregår store befolkningsflytninger i Grønland i disse år?

– På frivillig basis sker der en koncentration af befolkningen specielt i fire større byer i Vestgrønland. Fra de pågældende byer kan der året rundt foretages fiskeri. I 1975 regner vi med, at 87 pct. af befolkningen i fiskeridistrikterne vil bo i byer, mens 34 pct. af befolkningen i fangerdistrikterne vil bo i byer. I 1945 boede kun 44 pct. af befolkningen i fiskeridistrikterne og kun 22 pct. af befolkningen i fangerdistrikterne i byerne. Iøvrigt har den grønlandske befolkning været stærkt voksende i de sidste årtier. I 1860 var der omkring 10.000 indbyggere i Grønland, i 1950 21.000, i 1967 var tallet oppe på over 37.000. Der er stadig tale om noget i retning af en befolkningsekspllosion i Grønland, omend der i dag er tendenser til et fald i tilvæksten.

– Hvad kan der siges om den grønlandske erhvervssituation?

– Grønlands hovederhverv er fiskeriet. I 1967 eksporteredes fra Grønland for knap 76 millioner kroner fisk og fiskeriprodukter. Der er gennem de sidste år sket en stadig udbygning af det grønlandske fiskeri. Moderne fabrikker er rejst i land, og den grønlandske fiskerflåde er stadig udvidet og fornyet. I år indsættes således Grønlands første trawler, og i de kommende år følger flere efter. Men fiskeriet har for tiden meget vanskelige kår, som fiskeriet har det i mange lande. Konkurrencen er skarp, priserne er lave. Vi tror imidlertid, at de grønlandske fiskeprodukter vil kunne hævde sig på grund af deres meget høje kvalitet.

– Der har været talt meget om mineraleftersøgninger i Grønland de sidste år?

– Grønland har jo fra gammel tid haft en vigtig eksport af kryolit, og der har ligeledes fra gammel tid været foretaget en geologisk efterforskning i Grønland af Grønlands Geologiske Undersøgelse. I dette forår har Folketinget behandlet en æn-

dring af den grønlandske minelov, hvis formål er at klare retningslinjerne for efterforskning og udnyttelse af mineralforekomster i Grønland. En række forekomster er sporet eller kortlagt, og mange danske og udenlandske selskaber har ytret interesse for forholdene eller er allerede i gang med efterforskningsarbejde. Der er således indtil nu tildelt fem forundersøgelsestilladelser og otte efterforskningskoncessioner, de fem af disse er tildelt selskaber med hovedsagelig udenlandsk kapital. I ministeriet ligger i øjeblikket tolv ansøgninger om efterforskningskoncessioner, — de ni af disse vedrører olie.

— Har Grønland muligheder som turistland?

— Det tror jeg ikke, at der kan være tvivl om. Og vi har da også i de sidste år haft mange turister på besøg. Passagertrafikken til og fra Grønland, der nu i alt væsentligt sker med fly, er steget voldsomt. I 1975 regner man med, at knap 50.000 vil rejse til og fra Grønland. Imidlertid er der mange uafklarede problemer i forbindelse med en grønlandsk turisme, og det er da også besluttet i ministeriet at nedsætte et sagkyndigt udvalg, der skal analysere forudsætningerne for en grønlandsk turistindustri. Jeg finder det overvejende sandsynligt, at Grønland med sine enestående naturskønheder og sit eldorado for lystfiskere inden udgangen af dette århundrede vil kunne være et fornemt turistmål. Måske vil udenlandsk kapital også her vise interesse.

— Grønland har allerede længe været et mål for udenlandske videnskabsmænd og sportsfolk?

— Hvert år har Grønland besøg af mange udenlandske ekspeditioner, der skal tilmeldes her i København. Der er tale om videnskabelige ekspeditioner, hvoraf mange har danske deltagere, og der er tale om sportsekspeditioner, hvis mål er at bestige bjerge eller besejre ødemarkerne. Dansk videnskab har i Grønland gennem årene fået mange udenlandske kontakter. I denne forbindelse vil jeg iøvrigt nævne, at det er min hensigt at undersøge mulighederne for på en række områder, men specielt inden for den videnskabelige samfundsforskning, at få knyttet kontakter til udlandet. Det må være klart, at vi vil kunne lære adskilligt af vore arktiske naboer, f. eks. Canada, USA og Sovjet, mens vi vel omvendt efter vore århundreder i Grønland kan have inspiration at give fra os.

— Hvordan vil De kort karakterisere Grønlands situation i dag?

— Grønland er en dansk landsdel med betydelige øjeblikkelige vanskeligheder og med store muligheder. Omstillingsprocessen i Grønland, der for alvor har taget fart siden 1953, da Grønland fra at være koloni blev dansk landsdel under rigets grundlov, har betydet en umådelig fremgang for landsdelen og dens befolkning, men udbygningen, der sker i meget stærkt tempo, har naturligvis også skabt psykologiske og sociale bivirkninger, som vi nu gennem samarbejde mellem staten og Grønlands

*Statsminister Hilmar Baunsgaard og grønlandsminister A. C. Normann
ved ankomsten til Godthåb, hvor de blev budt velkommen af fg. borgmester fru Maria Meyer.
I baggrunden ses landshøvding N. O. Christensen.*

Landsråd søger at råde bod på. Alt i alt må man nok sige, at nyudviklingen i Grønland er et ret enestående eksperiment også målt med en international alen. Man bør ikke spå om fremtiden, men det forekommer mig at være en kendsgerning, at det dansk-grønlandske samarbejde politisk og samfundsmæssigt har givet eksperimentet en god og sund start. Der er utvivlsomt lang vej til en egentlig stabilisering af forholdene i Grønland, hvilket enhver kan tænke sig til, når indsatsen sammenholdes med den korte tid, der er forløbet siden nyudviklingen begyndte. En hovedopgave er det og vil det vedblive at være at fremme menneskenes tilpasning til det nye grønlandske samfund, der så afgørende er ændret fra tidligere tider, og som fortsat ændres snart sagt fra uge til uge. Fra grønlandsk side udtrykker man tillid til fremtiden på basis af landsmands-samarbejdet mellem grønlændere og danskere. Jeg vil uden forbehold og på samme basis tilslutte mig den grønlandske vurdering. (Fra »Greenland«, et netop udsendt særnummer af Udenrigsministeriets tidsskrift »Danish Journal«).